

СПРАВА «ГУСЕВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF GUSEV v. UKRAINE)

(заява № 25531/12)

Стислий виклад рішення від 14 січня 2021 року

Внаслідок викрадення сина заявника у липні 1998 року та вимагання викупу у розмірі 350 000 доларів США заявник звернувся до міліції. Працівники міліції мали намір заарештувати викрадачів під час передачі викупу, однак операція не вдалася, вони забрали гроші, втекли і згодом витратили їх. Через кілька днів після цих подій викрадачі звільнили сина заявника.

У 2002 році викрадачів затримали, а у квітні 2004 року Автозаводський районний суд м. Кременчука (далі — районний суд) визнав їх винними та обрав їм покарання у виді позбавлення волі на різні строки. Апеляційний суд Полтавської області (далі — апеляційний суд) залишив вирок без змін.

Заявник звернувся до районного суду з цивільним позовом проти Міністерства внутрішніх справ України та Державного казначейства України, вимагаючи відшкодування шкоди, завданої йому внаслідок помилок, допущених працівниками міліції під час організації та проведення операції із затримання викрадачів, внаслідок чого вони втекли з його грошима. Позовні вимоги заявника декілька разів частково задовольнялись, у тому числі їх двічі задовольняв апеляційний суд. Згодом ці рішення скасовувалися, а справа направлялася на новий розгляд.

У листопаді 2010 року районний суд задовольнив позов заявника та присудив йому 2 198 188,90 грн в якості відшкодування матеріальної шкоди і 150 000 грн в якості відшкодування моральної шкоди. Апеляційний суд підтримав фактологічні висновки районного суду та послався на норми Цивільного кодексу України, вказав на неврахування районним судом того, що особи, які заволоділи грошима заявника, були встановлені, їхня неплатоспроможність доведена не була, і був відсутній причинно-наслідковий зв'язок між діями працівників міліції та шкодою, завданою злочинцями. Апеляційний суд дійшов висновку про безпідставне задоволення позову заявника та скасував рішення районного суду. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ (далі — ВССУ) залишив вказане рішення без змін.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на надмірну тривалість та несправедливість цивільного провадження у його справі. Також заявник скаржився за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, що внаслідок відмови судів задовольнити його позов проти Міністерства внутрішніх справ України його майнові права були порушені.

Розглянувши скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд вказав на відсутність чітких підстав для зміни правової кваліфікації позову заявника апеляційним судом, який спочатку двічі задовольняв цей позов. Також Європейський суд звернув увагу на висновок, зроблений внаслідок цього не на користь заявника і без надання заявнику можливості подати відповідні докази та аргументи з огляду на зміну правової кваліфікації, що є необґрунтованим та таким, що суперечать вимогам Конвенції стосовно справедливості цивільного провадження і принципу змагальності судового процесу. Європейський суд зазначив, що в ухвалі ВССУ це питання також не було роз'яснене. З огляду на це Європейський суд дійшов висновку, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції.

Щодо скарг заявника на тривалість провадження Європейський суд вказав, що у цій справі провадження тривало протягом шести років і чотирьох місяців. З огляду на критерії, встановлені в практиці Європейського суду щодо цього питання, Європейський суд дійшов висновку, що зазначена тривалість провадження не була надмірною чи необґрунтованою, особливо враховуючи, що справа розглядалася судами трьох інстанцій. Також Європейський суд зазначив, що хоча відповідне провадження було важливим для заявника, він не посилався на жодну конкретну підставу, яка вимагала б від національних судів розглядати його справу з особливою терміновістю відносно інших справ. Європейський суд визнав скаргу явно необґрунтованою та відхилив її відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції Європейський суд вказав, що згідно з українським законодавством заявник має право звернутися за переглядом його справи з огляду на висновок Європейського суду щодо недотримання національними судами статті 6 Конвенції у його справі. Беручи це до уваги, Європейський суд вирішив, що немає необхідності розглядати скарги заявника за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* прийняттю скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції на несправедливість цивільного провадження, а скаргу за цим самим пунктом на тривалість провадження — неприйняттю;

2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з несправедливістю цивільного провадження;

3. *Постановляє*, що немає необхідності окремо розглядати скаргу за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції;

4. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 3 600 (три тисячі шістсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 1 000 (одна тисяча) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»